

בנקודה בתוך הענולה (4) זאת הדרך (5) כקו הרחב (6) הוא החוט הסובב בתחלה (7) , ובה דרכו גדולים , והמה חכמי הישיבות במלכות ישמעאלים , כרב יצחק (8) שחבר שני ספרים מבראשית עד ויכלו , ועוד לא כלה מרוב דברים , ובפסוק יהי אור , אמונה בעלי האור והחשך הוכיר (9) , והוא הולך בחשך ולא הכיר , ובפירוש תוצא הארץ (10) מלכו הוציא מלים , וידבר על העצים והצמחים , קטנים (11)

יהל אור

(4) וכן יאמר בהקדמתו השניה , אמר כי האמת כמו נקודה בתוך ענולה .
(5) דעתו שזאת הדרך רחוקה מן האמת .
(6) כרחוק קו הרחב הוא החוט הסובב , וקראו קו הרחב , כי הוא המודיע רוחב הענולה וכן קרא החי' ויל' (איוב לו טז) על המ' , רחב לא מוצק תחתיה , כי רחב הוא הקו הסובב הענולה , ומוצק הוא הנקודה .
(7) ר"ל כי כמו שהקו הסובב הענולה לא יגיע לעולם אל מקום הנקודה האמצעית , כן הוא דרך המפרשים האלה , כי מרוב האורך שיש בדבריהם לא יגיע אדם בהם אל האמת .
(8) על אזהה ר' יצחק כיון החי' ויל' י"א שהוא ר' יצחק יושב הספרדי , ובסוף פ' וישלח 'ברא' לו (ב) קראוהו היצחקי המהביל וחלק עליו , ועיין במ' החי' ויל' (הושע א א) , היצחקי דבר סרה בספריו ושם , והיצחקי אמר שלקח אשת זנונים , וזה המוכה בסגורים וכו' , וכן בסוף פ' איוב (איוב מב טז) , בכאן טעה יצחק המהביל , ועיין בסוף פ' צחות שכתב עליו , וספרו ראוי להשקף וכן בספרו (השם שער ב) ובספרו (שם ברורה דף ט ב) , ובתחילת פירושו לדניאל כתב החי' ויל' עליו , ומפרש גדול היה בספרד והוא פ' ספרים בדקדוק וכו' , והאומר בזה מהמשוגעים הוא נחשב , והנה יש להשיב ע"ז , כי בכל מקום אשר יוכיר החי' ויל' את היצחקי , הרפו וגרפו אותו ואת ספריו אבל את ר' יצחק בן יושב הוכיר תמיד דרך כבוד , וכן בראש פ' טאונים הוכירו בין זקני להק , וכתב עליו , ור' יצחק בן יושב הספרדי ממדינת טוליסולא עשה פ' הצירופים ולא הוכירו לענאי , וי"א שהוא הרופא ר' יצחק בן שלמה הישראלי שחבר מאמר , ישרצו המים ומקצת ממנו נדפס במ' , התחיה לרש"י (ח"א צד לט) והשערה קרובה שהוא עצמו דונש בן תמים בן דורו של ר' סעדיה נאון , נפטר ד' , תרצ"ב , בן מאה שנה ויותר וחבר פ' התכונה , ופ"י ג"כ פ' יצירה (ונזכר בשו"ת דרשביא פ' תיח' והחי' שד"ר) קנה לו פ"י זה על פ' יצירה , ושם המהבר נקרא עליו , דונש בן תמים , וא"כ הוא הנקרא , אדונים בן תמים המבלי , ועתה יצא לאור המ' הגיל' על פ' יצירה לאבוסהאל דונש בן תמים ע"י הרב ר' מנשה גראסבערג סטודענטא (לונדון תרס"ב) , ואם כי גם אותו הוכירו החי' ויל' בראש פ' טאונים בין זקני להק (עיין ביה מחברת שמינית צד 67-69) , וסעד לוה (עיין , ציון ת"א חדש כ"ל) מה שכתב החי' ד"ר קרמולי , שבהיותו כמאריז סגא בבית אוצר הספרים אשר למלך בקבוצת הכתביו פירוש על סדר בראשית מתחיל , א"ל דברי החכם , תלמיד חכם ר' חסדאי ע"ה בשטת יצחק הישראלי החכם והרופא' ובסופו כתוב , מדברי יצחק הישראלי למדים ונעזרים על דבריו זה , כי פ' קצת מן הפסוקים הגזורים על דרך הפירוש אשר פירשנו , וכדאי הוא ללמוד ממנו , כי היה חכם בתורה ובהכמה השבעה , ונקרא פילוסוף בפי כל החכמים אשר היו בדורו , ואשר קמו תחתיו בני תורה וחוצה לה , ולא כדברי , אבן עזרא , שקראוהו מהביל , כי כל ספריו היו מקובלים לחכמים , ומזה ה"י מביאים ראיותיהם , וע"ז העיר החי' ד"ר קרמולי וכתב , ושמתיו מאור , כי מתוך הדברים האלו ברור כשמש , שזה רב יצחק אשר הראב"ע קם להלחם בו , וקוראו מהביל הוא הרופא המהולל יצחק בן שלמה הישראלי בן דורו של ר' סעדיה נאון , ועיין קרני אור (ברא' כ ב) הערה ד .

(9) עיין כוזרי מאמר המישי (פ"י יד) שיוכיר בעלי האור והחושך , בין סיעת אריסטו וסיעת אפלטון ובין סיעת ההולכים , והם סיעת אריסטו , והמפרש בעל אוצר נחמד , פ"י על בעלי האור והחושך , וזכר אתה שהתבודדו בישרים , ואמרו שהי' מכת אפלטון , ומפני שהי' יושבים בצל עצי הער' שהוא סמוע בין האור והחשך קראו אותם כן , וכן פ"י בעל , קול יהודה' שם , ור"נ בדעכר בבואורו להבזורי יפרש , שהם סיעת צאנאאסטער שאמרו שיש שתי רשויות , פועל הטוב , בעל האור , ופועל הרע בעל החשך , והם הפרסיים הקדמונים , ועיין כוזרי הוצ' ר"ד סלוצקי בהערה שם , שפ"י ג"כ . שכינ' לתורת צאנאאסטער (צערדוסט) החוקק הפרסי , שהניח ליסוד אמונתו האור והחשך , נקרא בלשונם , אריסמאן (חושך) ואריסמאן (אור) והמפרש אוצר נחמד נטה מדרך האמת .
(10) צ"ל , תרשא הארץ , כי אך בפ' תרשא הארץ , יתכן לדבר על העצים והצמחים , לא כן בפ' , תוצא הארץ נמש' חיה למינה , ואולי צ"ל , ותוצא הארץ , וכוונתו לפסוק ותוצא הארץ רשא (ברא' א יב) ר"ל .